

Az MTA Irodalomtudományi Intézete 1990 decemberében megszűnt Szocialista Irodalomtörténeti Osztályának archivális fondjairól

I.

Az ún. „Szocialista osztály” szervezetileg 1973-ban alakult meg, mint a Modern magyar irodalmi főosztály egyik részlege. Vezetője mindvégig József Farkas volt, a nemzetközi kihatású munkálatokat pedig Illés László fogta össze. Az osztályon folyó munka elsősorban a korábbi József Attila kutatások és a századelő, majd az első világháborút követő forradalmak irodalmi és publicisztikai termése feltárására támaszkodott. A későbbiekben mindez a két világháború közötti hazai és emigrációs irodalom kutatására is kiterjedt. Lényeges feladata volt az ún. „proletárirodalom” erőteljes kritikai vizsgálata, az irodalmi avantgárd eredményes „rehabilitálására”, a kanonizált „szocialista realizmus” értelmezése körüli viták kibontása és ezáltal a fogalom oldása. A kutatók egyre nagyobb figyelmet fordítottak a demokratikus, humanista írói körök munkásságára. A szocialista velleitási áramlatokat mindig is a nemzeti irodalom és irodalomkritika szerves részének tekintették. Az utolsó évtizedben fokozódó mértékben nyílt lehetőségük arra, hogy szembenézzenek a sztálinizmus fogalmával jelzett torzulások és bűnök súlyos irodalmi-esztétikai következményeivel.

A témában dolgozó kutatók munkásságuk legitimációját abban látták, hogy az embertestvériség, a szolidaritás, a társadalmi igazságosság gondolatát, azaz a szélesebb értelemben vett baloldaliságot az emberi tudatvilág s következőleg az irodalom mint tudatforma természetes részének ismerték fel, amely jelen van a zsidó-keresztény kultúra több ezer éves tanaiban, az utópiákat építők álmaiban, a nagy francia forradalom (sőt a későbbi forradalmak) jelszavaiban, a 19. század társadalomelméleteiben, és jelen van a 20. század végletes konvulzióiban is. Mintegy másfél évszázada megjelenik ez a tudat az ún. „részvét-irodalomban” éppúgy mint később a „forradalmi szocialistának” nevezett irányzatban, a keresztényszocialista eszmék inspirációiban, a radikális polgári szellemiség övezeteiben és a különböző populista áramlatokban. 1989 közép- és kelet-európai polgári forradalmaiban sem a szocialisztikus eszmék omlottak össze, hanem a totalitarisztikus államrezon, amely éppen a szocializmust forgatta ki igazi valójából.

E „világkép” jegyében munkálkodtak tehát a téma kutatói. Az osztály létszáma mindig is alacsony volt, az itt dolgozó munkatársak — saját kutatásaik mellett — mintegy szervezeti központot képeztek, hogy összefogják az intézetben kívüli — e témával is foglalkozó — hazai irodalomtörténészeket s ezen túlmenően kapcsolatot teremtsenek más országok hasonló intézményeivel és tudósaival. A szervezeti keretet e szerteágazó tevékenységhez a Szabolcsi Miklós irányításával egy évtizeden át működő Szocialista Irodalmi Kutatások Munkaközössége adta, amelynek előadás-sorozataiból igen termékeny elméleti-gyakorlati kezdeményezések indultak ki. Egyéni monográfiák mellett az itt folytatott stúdiumok eredményeit foglalta össze a *Tanulmányok a szocialista irodalom történetéből* alcímű hat terjedelmes kötet, valamint a magyar, német és orosz nyelven megjelent több gyűjtemény. De ide sorolhatjuk azt a csaknem egy évtizeden át tartó rádió-sorozatot is, amely havonta egy előadásban adta közre e kutatások legjobb eredményeit. A kutatómunka legfontosabb fóruma az *Irodalom — Szocializmus* című könyvsorozat volt, amelyet kezdetben Király István és Szabolcsi Miklós, majd 1973-tól Illés László és József Farkas szerkesztettek. A fentebb említett hat vaskos tanulmánykötet mellett e keretben jelent

meg kilenc dokumentumkötet és két monográfia. Az osztály munkájának megszűntével egyidejűleg e könyvsorozat kiadása is lezárult.

Erkölcsi kötelességünknek érezzük azonban, hogy — Klaniczay Tibor, igazgatónk intencióinak is megfelelően — az irodalomtörténeti szakma közösgével megismertessük az elkészült, de kiadásra már nem kerülő, és a munkálatok különböző fázisaiban abbamaradt kötetek, kéziratok leglényegesebb jellemzőit, archivális elhelyezésének adatait. Úgy véljük, hogy e kéziratokban felhalmozott jelentős kutatási anyagnak nem szabad nyomtalanul elvesznie, annál kevésbé, mivel jelenleg a publikációs lehetőségek rendkívüli mértékben beszűkültek. Az archivális megőrzés — bármilyen indítékú megközelítés esetén — elősegítheti a jövőbeni irodalomtörténetészek munkáját, hozzájárulhat az intézeti tervekben szereplő kritikátörténeti kézikönyv megvalósításához; a felhalmozott jelentős mértékű kutatási anyag ily módon dialógusba kerülhet az irodalmi eszmetörténet későbbi fejleményeivel.

II.

Az archivális fondok típusai:

- (a) Az osztály és tágabb értelemben vett feladatköre tudományszervezői tevékenységére vonatkozó iratok.
- (b) A kiadásra nem került dokumentumgyűjtemények, forrásanyagok.
- (c) A tervezett tanulmánykötetek anyagai.
- (d) Bibliográfiák.

A kéziratok, dokumentumok általában az MTA Irodalomtudományi Intézete archívumában kerültek (kerülnek) elhelyezésre, amennyiben más intézmény e deponatum helye, ezt külön közöljük. Csillaggal * jelöljük a leadásra történő előkészítés fázisában lévő anyagokat. A fondok kialakítójának jelzése: Illés László = IL; József Farkas = JF.

*

(a) *Az osztály és tágabb értelemben vett feladatköre tudományszervezői tevékenységére vonatkozó iratok*

- (1) A Szocialista Irodalmi Kutatások Munkaközösgének irattára — 1960–1985 (JF).
- (2) A Szocialista Irodalomtörténeti Osztály működési iratai és munkajelentései — 1973–1990 (JF).
- (3) Az „Irodalom — Szocializmus” könyvsorozat szerkesztőségi iratai (JF).
- (4) A Nemzetközi Sokoldalú Irodalomtudományi Problémabizottság (MPK-9) 1978–90 közt keletkezett iratai, a nemzetközi értekezletek, tárgyalások, szimpóziumok, majd a magyar irányítású témák (1980–85) ill. (1986–90) iratanyaga, levelezés (IL).
- (5) Az Osztály tevékenysége során intézményekkel és magánszemélyekkel kialakult kétoldalú nemzetközi kapcsolatok iratai (IL).
- (6) A Köpeczi Béla akadémikus által a 80-as években szervezett Világirodalomtörténet előkészítésének részanyagai (az európai és észak-amerikai szocialista irodalomra vonatkozó tervezetek, résztanulmányok) (IL).
- (7) Az „Új Magyar Múzeum” című intézeti sorozat 9–16. köteteivel kapcsolatos iratanyag (IL).

(b) *Dokumentumgyűjtemények és forrásanyagok*

- (8) Révai József: Bécsi írások — 1920–1925. (Összes művei, II. köt.) Szerk.: F. Majláth Augustza és Rusznyák István. 25 ív. 1990-től az MTA Kézirattárában.

- (9) Révai József: Írások a börtönből — 1926–1930. (Összes művei III. köt.) Szerk.: F. Majláth Augustza és Rusznyák István. 42 ív. 1990-től az MTA Kézirattárában.
- (10) Források a „Dokumentumok a magyar baloldali irodalomkritika történetéből — 1870–1918” című kötethez. I–III. köt., 40 ív. Gyűjtötte: József Farkas.
- (11) Források a „Dokumentumok a két világháború közötti baloldali irodalomkritika történetéhez — 1920–1945” című kötethez. 20 ív. Gyűjtötték: Agárdi Péter, József Farkas, Kalmár Melinda.
- (12) Reform a forradalomban — Művelődéspolitikai dokumentumok — 1919. A Kossuth Kiadó megbízásából szerkesztette: József Farkas. Az MTA Kézirattárában.
- (13) 1919 a magyar szépirodalom tükrében. A Corvina Kiadó megbízásából készült antológia. Gyűjtötte: Illés László. Az MTA Kézirattárában.
- (14) Az expresszionizmus-vita dokumentumai. A 30-as évek második felében a szovjet és európai emigrációban lezajlott esztétikai vita dokumentációja, szakirodalma, jegyzetekkel ellátva. * Sajtó alá rendezte: Illés László. 35 ív.
- (15) A nemzetközi és magyar „proletárirodalom” kéziratok, dokumentációs és fotóanyaga — a 20-as évek. * Gyűjtötte: Illés László.
- (16) A nemzetközi és magyar „szocialista irodalom” kéziratok, dokumentációs és fotóanyaga — a 30-as évek. * Gyűjtötte: Illés László.
- (17) Lukács György irodalomtörténeti és kritikai munkássága a 30-as években — kéziratok és dokumentációs gyűjtemény. * Gyűjtötte: Illés László.
- (18) Sinkó Ervin 1945 után keletkezett kiadatlan írásai. A zágrábi Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia kézirtárában őrzött Sinkó-hagyaték alapján gyűjtötte: Bosnyák István és József Farkas.
- (19) Sinkó Ervin levelezése 1916–1945 ill. 1946–1967 közt. Kiadási célú szerkesztésen, sajtó alá rendezésen Bosnyák István és Kovács József gondozásában.

(c) *A tervezett tanulmánykötetek anyagai*

- (20) Az időt mi hoztuk magunkkal — „Tanulmányok a szocialista irodalom történetéből” c. sorozat VI. (1985-ben megjelent) kötete kéziratának 2. példánya. Szerk.: Illés László. (A sorozat I–IV. kötetei dokumentációjának összegyűjtése folyamatban van.)
- (21) A „Tanulmányok a szocialista irodalom történetéből” c. sorozat VII. kötetének részben megszerkesztett kézirata, magyar és külföldi szerzők tanulmányaival. 42 ív. Szerkesztették: Illés László és József Farkas.
- (22) Alkotó értelmiség és a világforradalmi folyamat — Demokratikus és humanista művészek eszmei-esztétikai fejlődése a 20. században. Az MPK-9 magyar témája (1980–85) hazai és főleg külföldi szerzőktől származó tanulmányai, az előrehaladott szerkesztés állapotában. 60 ív. (Eredetileg a sorozat VIII. kötetének tervezve.) Szerkesztette: Illés László.
- (23) A Mítosz és utópia — Irodalom- és eszmetörténeti tanulmányok című kiadásra leadott kötet eredeti, közel kétszeres terjedelmű változatának kézirata. 42 ív. Szerkesztették: Illés László és József Farkas.
- (24) Ungarische Schriftsteller, Kritiker und Künstler im Exil in der Weimarer Republik — 1919–1932. Magyar, német és orosz szerzők tollából származó tanulmánykötet. 705 oldal. Német szövegei elhelyezve a berlini Aufbau Verlagnál és a Berlin-Brandenburgi Művészeti Akadémia archívumában (1988 ill. 1990-ben); egy német nyelvű példány hazai archiválásra előkészítéssel *. Szerkesztette: Illés László.
- (25) Magyar írók, kritikusok és művészek emigrációban a Weimári Köztársaságban — 1919–1932. A fenti kötet magyarnyelvű változata. 35 ív. Szerkesztette: Illés László.
- (26) „Amíg szívük dobog...” címmel a magyar szocialista és antifasiszta irodalom múltjáról az 1980-as évek első felében elhangzott rádió előadás-sorozat anyaga. A sorozatot szerkesztették: Benjámin László, Illés László, Markovits Györgyi.
- (27) „Vár egy új világ” címmel 1984–1988 közt a magyar és nemzetközi szocialista és anti-

fasiszta irodalomról elhangzott rádió előadás-sorozat 107 adásának anyaga. Szerkesztették: Illés László és József Farkas.

- (28) Bosnyák István: Forradalom és etika Sinkó Ervin életművében. 1974, Újvidék. Kézirat, leadja: József Farkas.
- (29) Georg Lück: Die Ungarische Räterepublik im Erzählungswerk von Béla Illés. 1976, Berlin. Kandidátusi disszertáció kézírata, leadja: József Farkas.
- (30) Komoróczy Emőke: Kassák Lajos. Tanulmány, Bp., 1980. Kézirat, leadja: József Farkas.
- (31) Jurij Guszev: Tvorcsesztvo Lajosa Kassáka. Kandidátusi disszertáció orosznyelvű kézírata, leadja: Illés László.
- (32) Salyámósy, Miklós: Der Weltanschauungsroman I–II. Doktori disszertáció, 1985. Leadja: Illés László.

(d) Bibliográfiák

- (33) Fónyi Gézané: Révai József írásainak bibliográfiája. (é. n.)
- (34) Illés László: A weimári magyar irodalmi emigráció (1919–1932) bibliográfiája * — Kb. 2600 tétel.
- (35) Kovács József: A tengerentúli haladó magyar nyelvű sajtó irodalmi bibliográfiája — 1919–1945. (Mikrofilm, MTA Kézirattára.)
- (36) Szilágyi János: A Népszava irodalmi adattára — 1919–1929. (Bp., 1966.)

Megjegyzés: Az archívumokban elhelyezett szerzői tanulmányok, szerkesztett forrásanyagok és bibliográfiák szerzői jogvédelem alatt állnak, publikálásukhoz a deponálók személyes engedélye szükséges.

Közléteszik: Illés László és József Farkas

Kocsis Rózsa

(1929–1992)

Szorgalmas és eredményes tanári és tudósi életpálya zárult le Kocsis Rózsa váratlan távozásával. Egy irodalomtörténeti vita alkalmával, jó néhány esztendeje, hallottam tőle, hogy ifjúságának kedves költője Kosztolányi volt. Akkor bizony az ötvenes évek elején ez aligha felelt meg a hivatalos kívánságoknak. A fiatal diáklány „kaderlapja” sem volt teljesen előírászerű, ez magyarázza, hogy csak 1953-ban kapott tanári diplomát, a budapesti bölcsészkar magyar–francia szakán, esti tagozaton. Ezután egészen 1957-ig általános iskolában tanított, majd néhány éves középiskolai tanárkodás következett. Kocsis Rózsa 1964-ben került tudományos pályára, három éven át aspiránsként, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem kutatójaként dolgozott, 1978-ban kapott egyetemi docensi kinevezést.

Első nagyobb munkája egy szinte elfelejtett, valamikor azonban igen népszerű költőnő: Dukai Takács Judit pályaképét rajzolta meg. Érdeklődése mindazonáltal a huszadik század irodalmához vonzotta. 1973-ban jelentette meg *Igen és nem* című könyvét, ez a magyar avantgárd drámairodalom és színházi kultúra hagyományait tárta fel. A magyar drámatörténet egy alig ismert korszakát támasztotta életre: Balázs Béla, Füst Milán és Karinthy Frigyes modernista kísérleteitől Mácza János, Barta Sándor, Remenyik Zsigmond és Déry Tibor avantgárd-szellemű dramaturgiáján át Tamási Áron szürreális motívumokkal is átszőtt színpadi játékaikig. Következő nagy munkája, az 1982-ben közreadott *Minőségeszmény Németh László szépiroí műveiben* fontos szerepet játszott abban, hogy Németh László munkásságát és gondolkodását befogadja a magyar szellemi élet. Ennyiben ez a monográfia nemcsak az irodalomtörténetnek, hanem a közgondolkodásnak is hasznára volt.

A Németh Lászlónak szentelt könyv tanúsíthatja leginkább Kocsis Rózsa pedagógiai elkötelezettségét és készségeit, e tekintetben különben a könyv hősének példáját és mo-

rálját követte. Kocsis Rózsa valóban elhivatott tanár volt, tanítványai és kollégái egyaránt szerették és becsülték. Távozásával sokat veszített a budapesti bölcsészkar huszadik századi irodalomtörténeti tanszéke: a tudományos és a pedagógiai műhely egyaránt.

Pomogáts Béla

Alekszandr Gerskovics

(1924–1992)

Egy ország kultúráját megismerni és megszeretni sokféleképpen lehet. Alekszandr Gerskovics (a magyar irodalomtörténészek közkedvelt Szásája) például haditudósítóként érkezett hozzánk és tanulta meg nyelvünket. Maga írja le *Tyedtráinüj Budapest* c. kötete (1961) előszavában, hogy érezte meg a rommálott magyar főváros akkori állapotában is kulturális kisugárzását.

Míndez 1955-től fordítások, tanulmányok, sőt kötetek gyorsuló egymásutánjában kamatozott irodalmunk javára. Lefordította oroszra a *Csongor és Tündét*, Móricz Zsigmond *Úri murján*ának színpadi szövegét, Jókaitól *A kőszívű ember fiait* és *Az arany embert*, Karinthy Frigyesztől a *Tanár úr, kéremet*. Tőle és Mikszáthtól novellákat is. Ezt követte a *Tigris és hiéna*, Petőfi drámája, majd Sarkadi Imrétől a *Szeptember*, Molnár Ferencről a *Játék a kastélyban* és a *Riviera*, végül Örkény Istvántól a *Tótek*. Egy teljes magyar repertoár a szovjet színpadok számára, ahol egy-egy bemutató évekig marad műsoron és a nézőszám sokszorosa a nálunk megszokottnak. Előszavak írójaként és kötetek szerkesztőjeként ismertette meg és vitte közél olvasóihoz Vörösmarty Mihály, Németh László, József Attila, Tersánszky Józsi Jenő, Molnár Ferenc, Darvas József nevét és munkáit. De írt magyar vonatkozású kézikönyv-fejezeteket, lexikon-címszavakat, könyvismertetőket, s publikált egy 120 lapos füzetet Katona Józsefről.

A magyar kultúrában két vezércsillaga volt mindvégig: Petőfi Sándor, akit a világot irodalom egyik meghatározó költőegyeniségének tartott, és mai színházművészetünk, amelynek alapos ismerője, lelkes híve és propagátora maradt haláláig. A mai sírkeresőknek érdemes lenne újraolvasni azoknak a levéltári kutatásoknak összegezését, amelyek kizárják a „szibériai Petőfi” legendájának valószínűségét, és amelyek *Az én Petőfim* c. tanulmánykötetében (1979) olvashatók. Magyarul megjelent másik kötete a *Petőfi és a színház* címet viseli (Irodalomtörténeti Füzetek 101., 1980). Mindvégig hitt abban, hogy a *Zöld Marci*, Petőfi elégetett kézírata rekonstruálható lesz a lírikus és a drámaíró jobb megismerése révén, hogy a *Tigris és hiéna* egy nagy poéta felújításra érdemes drámája. Három orosz nyelvű kötete jelent meg (1961-ben, 1963-ban és 1979-ben) az 1945 utáni magyar színházművészetről: ismertette a magyarországi színházműsört, az alkotóműhelyeket, az orosz olvasó és színházbarát személyes ismerősévé tette többek között Ruttkai Évát és Töröcsik Marit, Darvas Ivánt és Latinovits Zoltánt. Akik felnőtként éltek már akkor, azok tudják értékelni, mit jelentett 1979-ben a Szovjetunióban önálló fejezetet szentelni a kaposvári színház évadjainak és jelentős drámaíróként méltatni Sütő Andrást ...

1980-ban, amikor Moszkvában utoljára találkoztunk, hajszoltnak és idegesnek tűnt, fogott körülötte a levegő. 1981-ben távozott el hazájából, de még megérte, hogy 1989-ben a Harvard Egyetem professzoraként hazalátogathatott. Ekkor járt Budapesten is, sorra felkereste magyar barátait, kollégáit. Nem búcsúzni jött hozzánk; tele volt tervekkel, élet-erővel, visszanyert emberi derűvel — és éppoly jól beszélt magyarul, mint korábban.

Európai szellem volt; szenvedélyes kutatója és őszinte barátja irodalmunknak, kultúránknak. Művei után most már emlékéket kell megbecsülnünk. Ehhez tárgyi fogódzóink is vannak: a Petőfi Irodalmi Múzeum kézírattára őrzi orosz nyelvű emlékezését és a magyar írókkal folytatott levelezését.

Kerényi Ferenc

Nagyváradtól Ungvárig nem lett volna olyan hosszú és rögös az útja, amilyen életútja volt a gyermekkori Sebes Körös-parti Oradeától az ifjúkori Ung-menti Uzsgorodig. Ide vitte sorsa leningrádi egyetemi történelmi tanulmányainak végeztével, s az Állami Egyetem Egyetemes Történelmi Tanszékén kezdte el oktatói s kutatói tevékenységét. Kemény és küzdelmes évtizedek alatt jutott el akadémiai doktori értekezésének megírásáig, amelynek sikeres megvédését hosszú méltatlan adminisztratív halogatás után — makacs tudományos eltökéltségének köszönhette.

Érdeklődése az ukrán-magyar, orosz-magyar kulturális kapcsolatok felé fordult. Kiseb- nagyobb lélegzetű, az ungvári, kievi, moszkvai, leningrádi, budapesti folyóiratokban és egyéb kiadványokban megjelent írásaiból egy tucatnyit tett közzé szerény kis kötetben *Utak és találkozások* címmel 1971-ben a Kárpáti Könyvkiadó. A jórészt ismeretlen levéltári anyagot feldolgozó kapcsolattörténeti tanulmányok összegyűjtése módot adott a nehéz körülmények között dolgozó szerzőnek kutatásai továbbfejlesztésére, néhány dolgozatának első közlésére. Jobbára a XVIII–XIX. század orosz–ukrán–magyar érintkezések történetéhez nyújtottak új s értékes vizsgálati anyagot. Érintette már benne a Rákóczi-kort, a Petőfi témát, megvilágítva a költő útját az orosz olvasóhoz; foglalkozott az első magyar nyelvű ukrán népdalgyűjtemény (1864) sárospataki kiadásával.

Munkásságára fölfigyelt a hazai szakmai közvélemény is. 1974-ben a Kárpáti Könyvkiadó és a Gondolat Kiadó közösen adta ki az *Utak, találkozások, emberek* c. gyűjteményes kötetét, felölelve némely korábbi és újabb kutatási eredményeit, a kultúrtörténet különböző szféráit érintő írásait. A tudós kapcsolatokat dokumentálja a magyar felvilágosodás és a szentpétervári Tudományos Akadémia, illetve kievi diákok Magyarországon a XVIII. században témájú dolgozata. Az első orosz hírlap bemutatásával a Rákóczi-szabadságharc külföldi visszhangjához szolgáltat ismeretlen adatokat. Az „Írók — költők — művek” egész csoportot alkotnak, az ismertebb témák körét újabbakkal tárgyva. Már egész kis témakörre futja a Petőfi-tematika. Herzen és Teleki Sándor s Liszt Ferenc, Csehov és Jókai, Tolsztoj és Magyarország, s más hasonló komparatista témák is érdeklik. Foglalkoztatja a magyar írók (Eötvös József, Jókai, Madách) „veszélyesnek” tartott műveinek sorsa a cári Oroszországban. A nyelvész Asbóth Oszkár és az orientalista Goldziher Ignác tudós személye új megvilágításba kerül.

A Rákóczi-korról, 1848–1849-ről újabb adatokat feltáró szorgalmas kutatómunkájára épülő tanulmánykötetét orosz nyelven adták ki (Béke, költők és barátok) 1979-ben; amely közös kiadásban *Századok öröksége* címmel 1981-ben magyarul is megjelent.

Az idők jobbra fordulásával alkotó kedve erősödött; megérte, hogy a mi örömeinkre is az ungvári Hungarológiai Intézet tudományos tanácsadójaként működhetett; nyugalmazott egyetemi tanár, tagja a Magyar Tudományos Akadémia Petőfi Bizottságának. A Mikes-konferencián a kárpátaljai Rákóczi- és Mikes hagyomány ápolásáról s új tervekről beszélt ...

Végakarata szerint Ungváron temették el. Emberi és tudós helytállásának nemes példája, emléke itt is él közöttünk.

Hopp Lajos

Terjeszti a Magyar Posta

Előfizethető bármely hírlapkézesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Példányonként megvásárolható az Akadémiai Kiadó *Stúdium* (1368 Budapest, Váci utca 22., tel.: 118-5881) és *Magiszter* (1052 Budapest, Városház utca 1., tel.: 138-2440) könyvesboltjaiban, továbbá az Írók Boltjában, (1061 Budapest, Andrássy út 45., tel.: 122-1645) és az Arbor Könyvesboltban (1023 Budapest, Margit u. 1., tel.: 116-2885).

Előfizetési díj egy évre: 618 Ft

Egy szám ára: 103 Ft

Külföldön terjeszti a KULTÚRA Külkereskedelmi Vállalat

H-1389 Budapest, Postafiók 149.

A kiadásért felel az Argumentum Kiadó igazgatója.

Szedte az Argumentum Kft.

Budapest, 1992.

Megjelent 10,72 A/5 ív terjedelemben

HU ISSN 0021-1486

Nyomtatta a Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház nyomdaüzeme

Munkaszám: 508/92

SOMMAIRE

<i>Lukácsy, S.</i> : Senèque hongrois	261
<i>Gergye, L.</i> : La réincarnation des Grâces de Kassa (Les idéaux de femme de Kazinczy)	275
<i>Fenyő, I.</i> : Les antécédents des centralistes en Hongrie avant 1848	295

Bulletin

<i>Dolby, L.M.</i> : L'intertextualité dans les épigrammes de Janus Pannonius	320
<i>Gángó, G. — Müller, L.</i> : Pázmány, avait-il exposé son projet antiturc à Rome?	324
<i>Szilágyi, F.</i> : Philologie et poétique	325

Textologie

<i>Kelevéz, Á.</i> : Depuis le cours de l'écriture jusqu'au texte né <i>A Szabad ötletek jegyzéke</i> (Liste des suggestion libres) de Attila József du point de vue de la textologie génétique	327
<i>Péter, L.</i> : Les vues textologiques de Lőrinc Szabó	336

Atelier

<i>Illés, L.</i> : Utopie poétique et messianisme historiophilosophique (Kassák et Lukács à Vienne, au début des années 20)	348
---	-----

Document

<i>Soltész, Z., Mme</i> : Les livres de András Bihari N. et les données biographiques notées de ses contemporains pègrins	359
---	-----

Chronique

A